

Protokoll

Fra møte i Hovedkomiteen

Dato: 19. juni 2012, kl. 10-15
Sted: Ekebergrestauranten, Oslo
Møteleder: Jan Alexander

Deltakere:

Fra Hovedkomiteen: Jan Alexander (leder), Aksel Bernhoft, Margaretha Haugen, Åshild Krogdahl, Jørgen Lassen, Audun Nerland, Janneche Utne Skåre, Bjørn Næss, Inger-Lise Steffensen, Leif Sundheim, Ole Torrissen, Torsten Källqvist (for Line Sverdrup).

Forfall: Gro-Ingunn Hemre, Augustine Arukwe, Olav Østerås, Line Sverdrup

Fra Mattilsynet: Åse Fulke, Kari Bryhni (frem til kl. 13)

Fra Helse- og omsorgsdepartementet (HOD): Bodil Blaker (frem til kl. 13), Sissel Lyberg Beckmann (frem til kl. 13)

Fra sekretariatet til VKM: Kirstin Færden, Tron Øystein Gifstad, Danica Grahek-Ogden, Tor Øystein Fotland, Bente Mangschou, Inger Therese Laugsand Lillegaard, Elin Thingnæs Lid, Arne Mikalsen, Anne Finstad, Marit Graff Hagen, Ingfrid Slaatto Næss (kl. 11-13), Marie Louise Wiborg (ref.)

1 Velkommen, fravær, habilitet og godgjøring

Leder av Hovedkomiteen, Jan Alexander, ønsket velkommen til møtet. Ingen medlemmer erklærte seg inhabile i sakene som skulle behandles på møtet.

2 Godkjenning av møteinnkallelse og dagsorden

Dagsorden og møteinnkallelse ble godkjent.

Oppfølgingspunkter fra protokollen: Siden sist møte har VKM og Mattilsynet hatt møter med Forskningsrådet om forvaltningsforskning innen trygg mat under BIONÆR-programmet. Mattilsynet har deltatt i utforming av endelig utlysningstekst for midler for 2013. De to temaene som er valgt for utlysning er trygg prosessering av restråstoffer (inkl. biprodukter) i et helkjedeperspektiv og håndtering av risiko knyttet til migrasjon av helseskadelige stoffer fra matkontaktmaterialer. Frist for å sende inn skisse er 5. september. Mer informasjon om utlysningen kan leses på Forskningsrådets sider: <http://www.forskningsradet.no/no/Utlysning/BIONER/1253977575845/p1173268235938?progId=1253976328437&visAktive=true>

3 Saker som skal behandles på møtet

Beskrivelse av litteratursøk i VKMs vurderinger (11/006)

De ulike faggruppene og prosjektgruppene har forskjellig tilnærming til litteratursøk, herunder inklusjons- og eksklusjonskriterier for studier, og beskriver metode for litteratursøk og studieseleksjon på ulike måter. Det er viktig for kvaliteten på VKMs vurderinger at det gjøres gode litteratursøk, og at inklusjons- og eksklusjonskriterier er godt beskrevet.

På møte i Hovedkomiteen i mars fikk leder og koordinator for Faggruppen for ernæring, dietetiske produkter, ny mat og allergi i oppdrag å lage et utkast til et veiledende dokument for hvordan litteratursøk kan beskrives i VKMs vurderinger.

Utkast til veiledning for beskrivelse av litteratursøk har vært på intern høring i sekretariatet, og deretter sendt til kommentering i alle faggruppene. Alle kommentarer som er kommet inn er tatt hensyn til.

- Forslaget til veiledning for beskrivelse av litteratursøk skal være en veiledning til hvordan metode for litteratursøk kan beskrives i VKMs vurderinger.
- Overskriftene indikerer hvilke momenter som bør beskrives, men ikke alle overskriftene er aktuelle for alle typer litteratursøk. For eksempel er noen av overskriftene bare aktuelle for systematiske litteratursøk – disse overskriftene utgår selvsagt dersom det er gjort mer ordinære søk.
- Faktaboksene viser eksempler som kan benyttes som utgangspunkt for tekst i de vurderingene der eksemplene er relevante.
- Gode beskrivelser av metoder for litteratursøk vil bedre kvaliteten og gi større åpenhet rundt prosessen/arbeidet som er utført i VKMs vurderinger. Dette er i tråd med EFSA's retningslinjer for kvalitet og åpenhet (Transparency).
- Gode strategier for litteratursøk og inklusjons- og eksklusjonskriterier for seleksjon av studier må tilpasses hvert enkelt fagområde, og er derfor ikke inkludert i veilederen.

Hovedkomiteens medlemmer diskuterte forslag til veiledning for litteratursøk og det var ulike synspunkter om det var behov for en slik veiledning eller ikke, samt viktigheten av å beskrive litteraturutvelgelsen i VKMs risikovurderinger. Hovedkomiteens leder poengterte at det er viktig at VKM beskriver sine valg, og utvelgelse av litteratur er viktige valg som må synliggjøres i VKMs risikovurderinger.

Eksemplene som er brukt i veiledningen er ikke dekkende for flere av VKMs fagområder. Relevante eksempler bør derfor tilføres veilederen ettersom faggruppene får erfaring med å beskrive litteraturutvelgelse.

Det kom også frem synspunkter på at det er tidkrevende å gjennomføre selve litteratursøkene, noe som vil kreve ekstra ressurser. Hvordan litteratursøk skal gjennomføres er ikke en del av veiledning for beskrivelse av litteratursøk i VKMs vurderinger. Enkelte av Hovedkomiteens medlemmer ønsket en større diskusjon om metoder for litteratursøk, samt hvordan slike søk skal gjennomføres i VKMs arbeid.

Vedtak: Hovedkomiteen ble enig om følgende: "VKMs vurderinger skal, uavhengig av metode for litteratursøk og seleksjon av artikler, inneholde en beskrivelse av søkeprosessen og dataseleksjonen slik at det er synlig og etterprøvbart hvordan man har kommet fram til datagrunnlaget som er benyttet. Dersom det er benyttet ulike metoder for ulike stoffer/agens skal dette framgå av vurderingen, og metode for hvert enkelt stoff/agens beskrives etter samme lest."

Sekretariatet endrer forslag til veiledning for beskrivelse av litteratursøk i VKMs vurderinger med de få forslag til endringer som kom fram på møtet. VKMs faggrupper skal tilstrebe seg å beskrive litteratursøk og seleksjon i sine risikovurderinger og veiledningen for litteratursøk kan være et godt hjelpemiddel til å få dette til. Faggruppene oppfordres til å komme med egne eksempler på beskrivelse av litteratursøk, slik at veiledningen blir mest mulig dekkende for de ulike metodene som benyttes.

Oppnevning av VKM for neste periode, 2013-2015 (12/005)

Behov for endringer i struktur eller vedtekter?

Helse- og omsorgsdepartementet og VKMs sekretariat vil starte arbeidet med å oppnevne komiteen høsten 2012. Normalt pleier utlysningen å annonseres i november, med søknadsfrist i begynnelsen av påfølgende år. Arbeidet med bedømmelseskomité, sammensetting av faggrupper og Hovedkomiteen skjer utover våren, før komiteen optimalt oppnevnes i mai med påfølgende oppstartsseminar i juni.

I forbindelse med oppnevningen ønsker Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) og VKMs sekretariat erfaringsutveksling med Hovedkomiteens medlemmer om hvordan VKM fungerer, samt innspill på om det er ting som bør endres innen selve prosessen igangsettes. Vi har nå erfaring fra tre perioder og flere av ekspertene har vært med fra oppstarten av VKM.

Punkter hovedkomiteens medlemmer ble bedt om å tenke igjennom før møtet:

- Struktur
 - Er strukturen/oppbygning til VKM hensiktsmessig i forhold til oppdragene VKM får?
 - Er sammensetningen og antall medlemmer i faggrupper/Hovedkomité hensiktsmessig?
 - Er det fornuftig å ha én koordinator per faggruppe eller bør disse fordeles etter som oppdragene kommer inn?
 - Er lengden på perioden hensiktsmessig eller vil f.eks. 4 års virketid være bedre?
- Engasjement/Commitments
 - Hvordan sikre at alle eksperter bidrar i arbeidet?
 - Hvordan gjennomføre prosjekter innenfor planlagt tid når ekspertene er så travle?
 - EFSA har større suksess med at ekspertene leverer i tide - hva kan VKM gjøre for å bedre dette?
- Evaluering
 - Bør VKM få noen til å evaluere strukturen og hvordan arbeidet gjennomføres før neste oppnevning?
 - Etter første periode i VKM evaluerte Statskonsult arbeidet, og det ble gjort noen endringer med faggruppene (plantehelse og plantevernmidler ble skilt i to grupper og mandat for fôrgruppa ble endret).

Vedtak:

Medlemmene av Hovedkomiteen anser at det er viktig at HOD tar med seg følgende punkter i prosessen med oppnevning av VKM:

- Lengden på komiteens virketid. Tre år går fort, det er et begrenset antall med eksperter, og det brukes mye administrasjonsressurser til en oppnevning.
- Viktig at VKM er rustet til å levere de risikovurderingene oppdragsgiverne har behov for. En del av VKMs risikovurderinger er omfattende, noe som krever mye ressurser.
- Faggrupelederne poengterte at de er godt fornøyd med å ha én bestemt koordinator å forholde seg til.
- Enkelte områder har jevnt over mange oppgaver (f. eks. GMO) og det er nødvendig å tilpasse ambisjonsnivået til de ressursene som er tilgjengelig.
- Alder er ingen hindring i VKMs arbeid, og det bør ikke settes noe øvre aldersgrense.
- Eksperter som ikke leverer bør ikke re-oppnevnes.
- Viktig å sørge for at ekspertene har tid til å bidra i komiteens arbeid. Ved utlysning bør det signaliseres tydelig at arbeidet i VKM kan være tidkrevende. Det er samtidig viktig å få frem attraktive sider ved å være medlem av VKM.

VKMs sekretariat sammenstiller innspill fra komiteens medlemmer og sender dette over til HOD.

Risikovurdering av mykotoksiner i korn (10/004)

Mattilsynet har bedt VKM om en risikovurdering av mykotoksiner (soppgifter) i norsk og importert korn. Bakgrunnen for oppdraget er blant annet at de siste års kornhøster i Norge har skapt bekymring på grunn av økt forekomst av særlig mykotoksinproduserende arter i soppselekten *Fusarium*.

- På Hovedkomiteens møte i november presenterte lederne av de tre *ad hoc*-gruppene arbeidet sitt.
- På Hovedkomiteens møte i mars ble det orientert om at arbeidet med denne risikovurderingen er ytterligere forsinket pga. forsinkelser med kostholdsundersøkelsen Norkost3, og fordi Veterinærinstituttet er forsinket med sitt bidrag.

Sekretariatet har foreløpig ikke sydd sammen de to rapportene: 1) plantehelse og 2) dyrehelse, fôr og humanhelse. Faggruppen for plantehelse har sluttbehandlet sin del, mens Faggruppene 5 og 6 ikke har sluttbehandlet sin rapport. Denne skal også innom Faggruppe 8 for kommentering på det som omhandler dyrehelse. Hovedkomiteens medlemmer bes komme med faglige innspill til rapportutkastene om risikovurdering av mykotoksiner i korn på møtet. På det neste møte etter sommerferien skal komiteens medlemmer fokusere på konklusjoner, kunnskapshull, usikkerhet og sammendrag, og det vil ikke bli åpnet opp for diskusjoner rundt detaljer i risikovurderingen.

Vedtak:

Sekretariatet sørger for at kommentarer og innspill fra Hovedkomiteens medlemmer innarbeides i det videre arbeidet med å ferdigstille risikovurderingen av mykotoksiner i korn. Risikovurderingen skal etter planen sluttbehandles på det neste møtet i Hovedkomiteen.

Retningslinjer for evalueringen av probiotiske produkter – avslutning av prosjektet

I 2011 har en *ad hoc*-gruppe i VKM jobbet med et selvinitiert prosjekt om å utarbeide retningslinjer for evaluering av probiotiske produkter. Arbeidet skulle sendes på høring i Faggruppe 1 og Faggruppe 7 før dokumentet skulle presenteres for Hovedkomiteen. I løpet av våren 2012 har det ikke latt seg gjøre å ferdigstille et utkast som ligger innenfor VKMs mandat og ansvarsområdet, og som begge involverte faggrupper kan enes om. Prosjektet avsluttes derfor på det nåværende tidspunkt.

Vedtak:

Hovedkomiteen slutter seg til forslaget om å avslutte prosjektet om retningslinjer for evaluering av probiotiske produkter.

Fagseminar og ekskursjoner i VKM

I VKMs årsplan for 2012 er det foreslått at Hovedkomiteen drar på EFSA's 10-års markering i november. EFSA har nå annonsert dette arrangementet, som skal være en faglig konferanse 7-8. november i Parma.

Sekretariatet har vært i kontakt med EFSA for å sjekke ut mulighetene for å få til et møte mellom Hovedkomiteen og EFSA's Scientific Committee (SC) i forlengelsen av dette arrangementet. Tilbakemeldingene fra EFSA er at dette blir vanskelig i forbindelse med konferansen, men at de ser positivt på at vi får til et slikt møte i forbindelse med et vanlig plenumsmøte i SC.

Sekretariatet tror at det er mest interessante å få til et møte med SC isteden for deltakelse på den åpne konferansen. Samtidig mener vi det er viktig at noen av VKMs medlemmer er til stede på konferansen 7-8. november.

Forslag til løsning er:

- At VKM kan bekoste reiseutgifter slik at et medlem fra hver faggruppe kan delta på konferansen 7-8. november. I tillegg vil det åpnes for at noen av koordinatorene i sekretariatet reiser.
- At sekretariat jobber videre for å få til et møte mellom SC og Hovedkomiteen, helst i løpet av 2012. Det er aktuelt å be om en orientering fra sekretariatene til EFSAs paneler.

Vedtak:

Hovedkomiteen slutter seg til forslaget om deltakelse på EFSAs konferanse 7-8. november og at sekretariatet arbeider videre med å få til et møte mellom Hovedkomiteen og EFSAs SC.

4 Status for øvrige saker i Hovedkomiteen

Nytte-risikovurdering av morsmelk (10/003)

VKM har besluttet å gjøre en nytte-risikovurdering av morsmelk. Fokus skal være på barnets helse og ta utgangspunkt i dagens nivåer av miljøgifter i morsmelk i Norge.

Leder av Faggruppen for forurensninger, naturlige toksiner og medisinrester og medlem av prosjektgruppen for morsmelk orienterte kort om status for arbeidet.

Kombinasjonseffekter (11/005)

Sekretariatet har fått en av ekspertene som var med på VKMs arbeid om kombinasjonseffekter i 2008 til å se nærmere på noen aktuelle rapporter som er publisert etter 2008. En sammenstilling av gjennomgangen vil så bli presentert for en bredere sammensatt prosjektgruppe som skal vurdere om det er behov for en oppdatert uttalelse fra VKM om kombinasjonseffekter.

Økologisk produksjon og økologisk produsert mat (11/007)

VKM har mottatt revidert forslag til bestilling om vurdering av kunnskap om økologisk produksjon og økologisk produsert mat.

I henhold til prioriteringer avklart med Mattilsynet er ikke arbeidet med vurderingen startet opp. VKM vil påbegynne delen av arbeidet som omhandler dyrehelse og dyrevelferd i bestillingsutkastet høsten 2012.

5 Orientering om arbeidet i faggruppene

Avsluttet arbeid:

Metodedokument plantevernmidler

VKMs Faggruppe for plantevernmidler har gjennom de siste to årene utarbeidet et metodedokument for hvordan risikovurderinger av plantevernmidler skal utføres. Arbeidsoppdraget er initiert av faggruppen selv. Metodedokumentet omfatter både helse og miljø og beskriver regelverk, retningslinjer for hvordan studier skal vurderes og metoder for risikovurdering. Nestleder i faggruppen gjennomgikk noen sentrale punkter i metodedokumentet.

Adjuvans

Faggruppen for GMO mener det er meget lite sannsynlig at bearbeidet mat og fôr fra planter som har fått innsatt *cry*-gener utgjør noen økt helserisiko for mennesker og dyr i forhold til å spise mat som er basert på tilsvarende ikke-modifiserte planter. Leder for faggruppen ga en kort omtale av arbeidet som er gjort.

Hygienisk gevinst slakting av småfe

Strengere krav til slakting av småfe vil gi en stor hygienisk gevinst ved de fleste slakteriene i Norge, fremgår det av en risikovurdering som Faggruppen for hygiene og smittestoffer har utarbeidet på oppdrag fra Mattilsynet. Leder for faggruppen gjennomgikk de viktigste konklusjonene for arbeidet.

Pågående arbeid:

Furan

Leder av Faggruppen for tilsetningsstoffer, aroma, matemballasje og kosmetikk orienterte om status for arbeidet. Arbeidet med furanvurderingen har tatt mye tid og det er krevende å avholde fellesmøter med to faggrupper. Dataene fra livstidseksponering i rotter som foreligger for den mest følsomme effekten av stoffet viste dårlig doserespons. Det er gjennomført benchmark-beregninger med utgangspunkt i et forsøk som viste doserespons, men som var av kortere varighet enn vanlig. Det har vært vanskelige diskusjoner rundt behov og valg av kriterier for korrigeringsfaktor for dette. Selve kjemien for dannelse av furan er også komplisert, og arbeidsgruppen har også ventet på å få ta i bruk den nye kostholdsundersøkelsen, Norkost 3. Arbeidet forventes å kunne publiseres rett over sommeren.

Bly i viltkjøtt

Mattilsynet har bedt VKM om å vurdere helsefaren for den norske befolkningen ved konsum av kjøtt og kjøttprodukter fra hjortevilt som er felt med blyholdig ammunisjon. Bakgrunnen for oppdraget er at Mattilsynet har blitt kontaktet av forskere som er bekymret for at blyrester i kjøtt og kjøttprodukter fra hjortevilt felt med blyholdig rifleammunisjon kan være helseskadelig. Blyfragmenter fra prosjektilet kan spres fra skuddkanalen til omliggende kjøtt. Veterinærinstituttet meldte i en nyhetsnotis høsten 2011 at enkelte prøver av elgkjøttdeig hentet fra butikker og private fryserer inneholdt langt mer bly enn EUs grenseverdi for bly i kjøtt

Leder for Faggruppen for forurensninger, naturlige toksiner og medisinerester (FG5) orienterte om status for arbeidet. Det er satt ut et oppdrag til Folkehelseinstituttet om å se nærmere på eksponeringen hos jegerfamilier.

Aluminium

Mattilsynet har bedt VKM om å vurdere hvor mye aluminium den norske befolkningen får i seg gjennom matvarer og kosmetiske produkter, og om det er deler av befolkningen som får i seg mer aluminium enn det nivået som anses som trygt.

Leder for Faggruppe for forurensninger, naturlige toksiner og medisinerester orienterte om at det er satt ned en arbeidsgruppe med medlemmer fra denne faggruppen og fra Faggruppen for tilsetningsstoffer, aroma, matemballasje og kosmetikk. Arbeidsgruppen er godt i gang med arbeidet.

Agrilus anxius

Mattilsynet har bedt VKM å gjøre en vurdering av amerikansk bjørkepraktbille (*Agrilus anxius*) for norske forhold. Mattilsynet vil bruke vurderingen som bakgrunn for å bestemme om billen skal reguleres som en karanteneskadegjører i Norge, og i så fall hvilke tiltak som bør innføres for å hindre innførsel og etablering i landet.

Leder av faggruppe for plantehelse ga en presentasjon av arbeidet som er gjennomført. Arbeidet er avsluttet og vurderingen vil bli publisert i begynnelsen av juli.

6 Orientering fra Mattilsynet

Ingen saker ble tatt opp under dette punktet.

7 Nytt fra sekretariatet

VKMs direktør orienterte om bemanningssituasjonen i sekretariatet. Det blir ledige stillinger i VKMs sekretariat som koordinator for Faggruppen for tilsetningsstoffer, aroma, matemballasje og kosmetikk og for Faggruppen for plantevernmidler. Stillingene vil bli lyst ut rett over sommerferien. Ny administrasjonssjef vil ikke bli lyst ut før ny direktør er på plass. Det vil bli engasjert en ekstra person til å jobbe med helserisikovurderinger av GMO.

8 Eventuelt

I forbindelse med lunsjen ble det holdt en avslutningsmarkering for Kirstin Færden som skal slutte som direktør i VKM.

9 Nye møtedatoer

Forslag til møtedatoer for høsten 2012 vil bli sendt ut med e-post.